

การทุจริต: ข้อสังเกตในการแก้ปัญหาของพระพุทธศาสนา
Corruption: Remarks on the solution of Buddhism

พระครูโกวิทอรธวาที¹

PhraKru Utthakowitwatee¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Corresponding Author, Email: mcuharipunchai@gmail.com¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในมิติทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่าคอร์รัปชันนั้นฝังรากลึกในสังคม เป็นเวลานานที่สังคมไทยได้กลายเป็นสังคมที่มีคุณค่ายอมรับความผิดไปสู่ความร่ำรวยบนเส้นทางสู่สาเหตุแห่งความพินาศจนกระทั่งจรรยาบรรณแห่งการหลงลืมและลืมคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความอภัยทางศีลธรรมและความกลัวทางศีลธรรม ความประพฤติที่ดีเป็นแก่นแท้ของคำสอนที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยได้สำเร็จไปสู่การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การทุจริต, การแก้ปัญหา, พระพุทธศาสนา

Abstracts

This article is intended to study how to solve the problem of corruption in the Buddhist dimension. According to studies, it has been found that Corruption is deeply rooted in society. It is a long time that Thai society has become a valued society, accepting the guilty to riches on the path to the causes of ruin, until the morality of forgetfulness and forget the teachings of Buddhism altogether. Especially the moral shame and the moral dread. Good conduct is the core of the teachings that can lead to the solution of

corruption in Thai society has been achieved to the true solution of the problem of corruption.

Keywords: Corruption, solution, Buddhism.

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่ด้อยพัฒนา และการคอร์รัปชันได้กลายมาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลายประเทศ โดยปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระต่างๆ อย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติธนาคารโลกและภาคประชาชน ที่ต่างเห็นพ้องกันว่าคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างแท้จริงจากผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละปีพ่อค้าและนักธุรกิจกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ต้องสูญเสียเงินให้กับการคอร์รัปชันเป็นจำนวนสูงถึงเกือบ 3 แสนล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณสูงกว่าที่เป็นจริง ทำให้ประชาชนต้องได้รับบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพ อีกทั้งยังทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในระบบราชการไทยที่มักจะมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (จารุวรรณ สุขมาลพงษ์, 2556) ปัญหาเช่นนี้ทำให้คนที่ต้องการลงทุนไม่กล้าที่จะเข้ามาลงทุนทำธุรกิจ เพราะต้องรวมค่าคอร์รัปชันลงไปในธุรกิจ เป็นการเพิ่มต้นทุนสินค้าให้มีราคาสูง แต่คุณภาพต่ำลง นำไปสู่ความเสียหายของภาพลักษณ์ประเทศไทย (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555) ซึ่งวันนี้สังคมไทยมีปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่มีปัญหาหนึ่งที่คนไทยไม่ให้ความสำคัญอย่างเพียงพอ และยังเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย คือ “ปัญหาการคอร์รัปชัน” ซึ่งการที่จะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ต้องใช้หลายวิธีการเข้าช่วย หรือร่วมกันแก้ไขโดยส่วนรวม

ซึ่งมีทฤษฎีหลายๆ อย่างแตกต่างกันออกไป เช่น “หลักนิติรัฐ” คือ รัฐที่อยู่หรือปกครองภายใต้กฎหมาย หรือใช้กฎหมายเข้ามาควบคุม “หลักการตรวจสอบอำนาจรัฐ” คือ เป็นการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น ในปัจจุบันสังคมไทยได้มีกลุ่มคนบางส่วนหรือหลายๆ องค์กร ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐ หรือเอกชน ในการทำงานตรวจสอบข้าราชการของภาครัฐ(ราชนาทรนพณัฐวงศกรและณัชนพณณพคุณ, 2560)

จะเห็นได้ว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นผลทั้งในระดับจุลภาคไปจนระดับมหภาคที่ยังคงกัดกร่อนประเทศไทยอยู่ในปัจจุบันถึงแม้รัฐบาลจะออกนโยบายในการขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเด็ดขาดก็ตามก็ไม่ได้ทำให้มนุษย์ที่มีความโลภเกิดความเกรงกลัวต่ออาญาแผ่นดินมากนัก เพราะฉะนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางนักวิจัย นักวิชาการ หน่วยงานรัฐ เอกชนพยายามนำเสนอทางออก และแนวทางแก้ไขปัญหาก็ยังไร้ผลอันเป็นประจักษ์ทำให้เห็นความจำเป็นที่รัฐบาลไทยอาจจะต้องกลับมาทบทวนแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ถึงรากสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริงโดยเฉพาะการสร้าง ความเกรงกลัวทางจิตใจต่อความชั่วร้ายต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดทางพระพุทธศาสนาพยายามอธิบายได้ชัดเจนอย่างมากแต่ก็ถูกละเลยไปอย่างน่าเสียดายโดยเฉพาะหลักหิริโอตตปปะ และหลักสุจริตธรรม ซึ่งหากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ผ่านกระบวนการสร้างระบบป้องกันที่ดี เชื่อแน่อนว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจะลดน้อยลงไปในที่สุดเพราะได้ปลูกความเกรงกลัวต่อความชั่ว ต่อความไม่ดีงามทั้งหลายไว้ในจิตใจอย่างถูกต้องอันเป็นเกราะป้องกันสำหรับมนุษย์ชาติได้

สถานการณ์ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นานาประเทศต้องเผชิญ และต้องได้รับการแก้ไข อย่างเร่งด่วนซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทเรียนของประเทศในเอเชียที่ได้รับความเสียหายจากการคอร์รัปชันของผู้นำรัฐบาลอย่างชัดเจนอาทิประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียซึ่งส่งผลให้ประเทศเหล่านี้มีพัฒนาที่ล่าหลังสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากมายสำหรับประเทศไทยประสบปัญหาการคอร์รัปชันอย่างรุนแรง

เช่นเดียวกันโดยจะเห็นได้จากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในช่วงปีพ.ศ. 2539 ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการคอร์รัปชันปกปิดข้อมูลข่าวสารการเลือกปฏิบัติส่งผลให้เกิดความผิดพลาดของการบริหารจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและนำมาสู่การสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ไม่ต่ำกว่าปีละแสนล้านบาท ซึ่งเป็นการฉุดรั้งการพัฒนาประเทศอย่างเด่นชัด นอกจากนี้การคอร์รัปชันได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายโดยรวมของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างมากมาย อาทิ ทำให้คนกลุ่มน้อยคดโกงทรัพยากรของส่วนรวมไปเป็นของตนเองอย่างผิดกฎหมายและจริยธรรม มีการบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของประเทศที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดการผูกขาดโดยนักธุรกิจการเมืองขนาดใหญ่ ไม่ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความอ่อนแอ ความด้อยพัฒนาแล้วขององค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน และที่สำคัญทำให้ประชาชนมีค่านิยมยกย่องความร่ำรวย ความสำเร็จ โดยถือว่าการโกงเพื่อให้ตนเอง ได้ประโยชน์ คิดแต่ในเชิงแก่งแย่ง แข่งขัน เอาเปรียบกันอย่างไม่เคารพกติกา ไม่มีวินัย ไม่มีจิตสำนึก ที่จะทำงานร่วมกันเพื่อหมู่คณะ ดังนั้นการพัฒนาคน ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อจะร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ จึงเป็นไปได้ยาก(ศิริวรรณมนอัคระผดุง, 2555)

สถานการณ์ปัจจุบันดัชนีคอร์รัปชัน CPI ปี 59 ไทยคะแนนลดจาก 43 ในปี 2558 เหลือ 35 คะแนน แถมนับอันดับลดลงจากอันดับ 76 ไปอยู่ลำดับที่ 101 แถมนับดัชนีคอร์รัปชันในอาเซียนก็ตกลงกว่า 4 อันดับ เผย 4 ครั้งหลังสุด ปี 2555 ได้ 35 คะแนน ปี 2556 ได้ 35 คะแนน ปี 2557 ได้ 39 คะแนน และปี 2558 ได้ 43 คะแนน โดยปี 2558 ไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 76 จาก 168 ประเทศสำหรับค่าคะแนน CPI ของไทยจากแหล่งข้อมูล WEF 4 ครั้งหลังสุด ปี 2555 ได้ 35 คะแนน ปี 2556 ได้ 35 คะแนน ปี 2557 ได้ 39 คะแนน และปี 2558 ได้ 43 คะแนนโดยปี 2558 ไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 76 จาก 168 ประเทศ ส่วนปี 2557 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 85 จากการจัดอันดับทั้งหมด 175 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ 12 จาก 28 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยปี

2558 นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับอันดับเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยมีคะแนนเป็นอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย(ผู้จัดการออนไลน์, 2560) ดังภาพต่อไปนี้

Rank	Country	2016 Score	2015 Score	2014 Score	2013 Score	2012 Score
72	Panama	39	37	35	38	
72	Trinidad and Tobago	39	38	38	39	
76	Bosnia and Herzegovina	38	38	42	42	
76	Brazil	38	43	42	43	
76	Burkina Faso	38	38	38	38	
76	India	38	38	36	36	
76	Thailand	38	38	35	37	
76	Tunisia	38	40	41	41	
76	Zambia	38	38	38	37	
83	Benin	37	39	36	36	
83	China	37	36	40	39	
83	Colombia	37	37	36	36	
83	Liberia	37	37	38	41	
83	Sri Lanka	37	38	37	40	
88	Albania	36	33	31	33	

ที่มา : ผู้จัดการออนไลน์, ดัชนีคอร์รัปชัน CPI ปี 59 ไทยวูบ! ตกไปอยู่ที่ 101 จากเดิมที่ 76,[ออนไลน์], แหล่งข้อมูล :<http://www.manager.co.th/asp-bin/viewgallery.aspx?newsid=960000008278&imageid=4404583> [วันที่ 20 พฤศจิกายน 2560].

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2016

2016 Rank	Country	2016 Score	2015 Score	2014 Score	2013 Score	2012 Score	Region
95	Kosovo	36	33	33	33	34	Europe and Central Asia
95	Maldives	36	N/A	N/A	N/A	N/A	Asia Pacific
95	Sri Lanka	36	37	38	37	40	Asia Pacific
101	Gabon	35	34	37	34	35	Sub Saharan Africa
101	Niger	35	34	35	34	33	Sub Saharan Africa
101	Peru	35	36	38	38	38	Americas
101	Philippines	35	35	38	36	34	Asia Pacific
101	Thailand	35	38	38	35	37	Asia Pacific
101	Timor-Leste	35	28	28	30	33	Asia Pacific
101	Trinidad and Tobago	35	39	38	38	39	Americas
108	Algeria	34	36	36	36	34	Middle East and North Africa
108	Côte d'Ivoire	34	32	32	27	29	Sub Saharan Africa
108	Egypt	34	36	37	32	32	Middle East and North Africa

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองที่มีลักษณะผูกขาดอำนาจในมือ คนกลุ่มน้อยที่มีทั้งทุนความรู้ อำนาจทางการเมือง อำนาจในการครอบงำข้อมูลข่าวสาร และการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน การศึกษาต่ำการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยมีวัฒนธรรมเล่นพรรคเล่น

พวก อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ หวังพึ่งพา คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า หรือมีอำนาจมากกว่าให้ช่วยแก้ปัญหาเฉพาะเป็นเรื่องๆ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2556) ซึ่งหากมองสาเหตุของการทุจริตในวงราชการไทย สามารถสรุปในภาพรวมของการทุจริตมาจากสาเหตุและผลลัพธ์ได้ 3 ประการ (กิตติศักดิ์รัฐประเสริฐ, 2557) ได้แก่

1. สาเหตุทางด้านการเมืองสามารถสรุปสาเหตุทางด้านการเมืองที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆได้แก่ระบบอุปถัมภ์ระบบอาวุโสระบบบุญคุณพวกพ้อง สภาพแวดล้อมจำใจปฏิบัติต้องการแสวงหาอำนาจร่วมเรียกว่า “การฮั้ว” อำนาจผูกขาดทางงบประมาณความหละหลวมความเสียงลงโทษตามกฎหมายต่ำมีความโลภเป็นที่ตั้ง

2. สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจสามารถสรุปสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆ ได้แก่ ค่านิยมแบบทุนนิยม ไม่รู้จักพอของผู้มีอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐรับสินบน บางครั้งภาคธุรกิจเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ผู้มีอำนาจเอื้อผลประโยชน์เงินเดือนข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐน้อย

3. สาเหตุทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถสรุปสาเหตุทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆได้แก่การมีทัศนคติหรือค่านิยมของประชาชนที่เห็นการทุจริตเป็นเรื่องปกติการยกย่องเชิดชูคนที่มีเงินเป็นคนที่สังคมมีความอ่อนแอจากการทุจริต ทำให้ขาดจิตสำนึกจริยธรรมหรือความซื่อสัตย์ลดน้อยลง มีความโลภเข้าครอบงำ สังคมพึ่งพิงเพื่อด้วยวัตถุนิยม บริโภคนิยม และเงินตรานิยม

เพราะฉะนั้นสถานการณ์ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมิใช่ปัญหาใหม่ของโลก แต่เป็นปัญหาที่มีมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์ มีมาทุกยุคทุกสมัย ทุกสังคม ทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา หรือแม้แต่ประเทศที่ความเจริญเช่น อังกฤษ หรือสหรัฐอเมริกา ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน จึงจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การคอร์รัปชันได้กลายมาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลายประเทศ โดยปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่ง

เมื่อพิจารณาจากบทเรียนของประเทศในเอเชียที่ได้รับความเสียหายจากการคอร์รัปชันของผู้นำรัฐบาลอย่างชัดเจน อาทิ ประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งส่งผลให้ประเทศเหล่านี้มีพัฒนาการที่ล่าช้าลง อีกทั้งยังสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก และรวมถึงการทุจริตคอร์รัปชันมีลักษณะที่แตกต่างจากการกระทำผิดประเภทอื่นคือ ป้องกันและปราบปรามยาก เนื่องจากผู้ร่วมรู้เห็นมักจะเป็นผู้ที่ร่วมกระทำผิดด้วยจึงยากแก่การพิสูจน์ จึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอย่างมาก(สถาบันพระปกเกล้า, 2558)ดังนั้น ประเทศไทยแม้จะว่าออกนโยบายเพื่อจัดการทุจริตคอร์รัปชัน อาจจะเป็นทำให้ลดลงได้บ้างไม่มากนักน้อยหากมีกระบวนการตรวจสอบ การลงโทษ การวางแนวทางแก้ไขปัญหาแต่ก็เป็นเพียงเหตุผลของการบริหารจัดการภาครัฐที่ต้องการแสวงหาทางออกสำหรับปัญหาในขณะที่หากมองย้อนกลับมาดูและพิจารณาแนวทางพระพุทธศาสนาบ้างก็น่าจะเป็นโอกาสที่เพิ่มเติมเกาะป้องกันก่อนที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการในประเทศไทยลงไปได้

หลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการคอร์รัปชัน

หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคำสอนที่มุ่งสู่การปฏิบัติตนเองเป็นคนดี และมีอติภาพตามการปฏิบัติตนเองเพราะคำสอนทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าบุคคลจะดีจะชั่วอยู่ที่การกระทำของตนเองความดีความชั่วไม่สามารถจะถ่ายทอดถ่ายโอนไปยังผู้อื่นได้เปรียบเสมือนการรับประทานอาหารผู้ใดทานผู้นั้นย่อมอื่นบุคคลอื่นหาได้อิมไม่ เพราะฉะนั้นคำสอนทุกคำสอนมุ่งการปฏิบัติตนให้มีความดี และความดีนั้นจะส่งผลไปยังสังคมรอบข้างที่จะได้รับความสุข เป็นระเบียบเรียบร้อยตามไปด้วยซึ่งในการวิเคราะห์ปัญหาการคอร์รัปชันนี้เพื่อมุ่งสู่การเสนอความคิดเห็นเพื่อการขจัดปัญหาออกไปให้มากที่สุดจนกระทั่งสามารถสร้างความดีเพื่อส่วนร่วมในอนาคตหรือการปฏิบัติของตนไม่ส่งผลกระทบผลเสียต่อผู้อื่นเป็นใช้ได้ ถึงแม้ว่าจะมีหลักพุทธธรรมมากมายที่สามารถนำมาเสนอ

แนวทางได้แต่ผู้เห็นคุณค่าและประโยชน์โดยรูปธรรมมากกว่าจะได้เสนอมุมมองตามหลัก หิริโอตตปปะและหลักสุจริตธรรมดังต่อไปนี้

หลักพุทธธรรมที่ 1 ธรรมคัมครองโลกซึ่งเป็นธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย จะประกอบด้วย 2 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ได้แก่ หิริ ความอายชั่ว หมายถึง ความละอายต่อการทำบาปกรรมหรือความชั่วทั้งปวง เป็นการมองเห็นความชั่วหรือบาปกรรมว่าเป็นสิ่งสกปรกที่ไม่ควรจะข้องด้วย ทั้งนี้เพราะเชื่อมั่นในความดีและศักดิ์ศรีของตนจนไม่ประสงค์จะลดตัวลงไปเกลือกกลั้วกับความชั่วทั้งหลาย ท่านเปรียบหิริเหมือนความรู้สึกของคนที่อาบน้ำชำระล้างร่างกายจนสะอาดหมดจดแล้วย่อมไม่ประสงค์จะให้ร่างกายไปแปดเปื้อนกับสิ่งสกปรกอีก สำหรับโอตตปปะ ความกลัวบาป หมายถึง ความกลัววิบากหรือผลของความชั่วที่จะตามมาสร้างความทุกข์ให้กับชีวิต ความกลัวผลร้ายที่จะตามมานี้สามารถห้ามมิให้คนทำชั่วได้ ผลร้ายนั้นเป็นได้ทั้งความทุกข์ในชาตินี้และในชาติหน้า ท่านเปรียบโอตตปปะเหมือนความรู้สึกของคนที่เห็นถ่านเพลิงติดไฟลุกโชนแล้วไม่กล้าจับเพราะกลัวความร้อนเผามือของตน(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต),2560) เพราะฉะนั้นเจตนาธรรมของบพนี้ต้องการจะให้ผู้บริหารรู้จักไตร่ตรองและละอายก่อนที่จะประพฤติหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นบาป ที่เป็นอกุศลและคำนึงถึงจริยธรรมทางการบริหาร ไม่นึกหรือเข้าข้างตัวเองว่าไม่มีใครเห็น หรือลวงรู้ แต่ตัวเองนั่นเองที่รู้ดีอยู่แก่ใจว่าสิ่งที่จะทำหรือสิ่งที่ได้ทำไปแล้วชอบธรรมหรือไม่ ควรจะละอายใจให้จงหนักและเมื่อจะลงมือทำการใดในทางเสื่อมเสีย หรือผิดบาปก็ควรระวังและเกรงกลัวต่อบาปเพราะหากคือตั้ง หรือตั้งต้นกระทำลงไปอย่างไม่เกรงกลัวต่อบาปหรือต่อผลที่จะตามมา เช่น อาจจะกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือส่วนรวมขององค์กรแล้ว ตนเองย่อมไม่พ้นบ่วงกรรมหรือผลที่จะตามติดมาอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นกฎง่ายๆ ของเหตุและผลตามกฎจักรวาล ในฐานะของผู้บริหารจึงต้องมีข้อนี้ประจำใจ เพราะดูจะเป็นเรื่องยากที่จะตามบอกทุกฝีก้าวว่าสิ่งใดควร หรือไม่ควร อีกทั้งควรถือเป็นสามัญสำนึกของผู้มีจิตใจสูงสมกับ ความเป็น “มนุษย์”

ซึ่งแปลว่าผู้มีจิตใจสูงทุกวันนี้มักจะมีคนประเภทคือตาใสที่จะประพุดิตนอย่างไม่ครบถ้วน คร้ามไม่หวั่นสายตาใครๆ ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายยิ่งผู้ประพุดิตผิดเป็นบุคคลระดับสูงด้วยแล้วยิ่งส่งผลสะท้อนได้แรง เพราะหมายความว่าบุคคลนั้นๆ ขาดคุณสมบัติของความเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีซึ่งจะต้องมีคุณธรรมเพราะการที่ใครจะเป็นผู้นำ หรือผู้บังคับบัญชาที่ดีนั้น นอกจากจะต้องนำองค์กรไปข้างหน้า เหลียวหน้าแลหลังบริวารให้อยู่ในร่องในรอย ผู้นำก็จะต้องประพุดิตนเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยำเกรงนับถือ รักและครองใจบริวารได้เราอาจเห็น ผู้นำใจถึงของบางชาติที่เมื่อประพุดิตผิด ถูกสังคมติเตียน ตนเองละอายใจเกรงกลัวต่อบาปที่ตัวทำถึงกับกระทำอัตวินิบาตกรรม เพื่อแสดงความรับผิดชอบ เพื่อรักษาเกียรติยศเกียรติศักดิ์ก็มีมาแล้ว ทว่าหลักคำสอนในเชิงบริหารนี้ ควรเป็นหลักยึดก่อนคิด หรือก่อนกระทำการใดๆ มากกว่า(วิเชียร ตรีสุภาพกุล, 2553)

หลักพุทธธรรมที่ 2หลักสุจริตธรรมเป็นคำสอนในเรื่องความประพุดิตดี ประพุดิตชอบ และในภาษาบาลี คำว่า สุจริต มาจาก สุ (ดี งาม) + จริต (ความประพุดิต) รวมความได้ว่า ความประพุดิตที่ดีงาม ซึ่งมีศัพท์วิเคราะห์ว่า สุนทรฺจริตฺจรัมมสฺสาติ สุจฺริตฺกฺรम्मํมีการประพุดิตดี (สุ+จริต)(พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)ที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1. ภายสุจริต ได้แก่ ประพุดิตปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา คือด้วยความรัก ปราบปรามที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข และด้วยความกรุณา คือ ด้วยความรัก ความสงสารที่จะให้ผู้มีทุกข์ได้พ้นทุกข์ 2. วจฺสุจฺริต ได้แก่ ความประพุดิตปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง ไม่หลอกลวงกัน มีกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยนต่อกัน ไม่ก้าวร้าว กล่าวร้าย ไม่กระทบกระแทก แดกดันให้ผู้อื่นเจ็บช้ำน้ำใจ ไม่ยุให้เขาแตกสามัคคีกัน และ3.มโนสุจฺริต คือ ประพุดิตปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนาความคิดอ่านที่ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักทำความเข้าใจ ประนีประนอมกัน รู้จักเห็นอกเห็นใจและอภัยให้แก่กัน ไม่ถือโทษโกรธ พยาบาท อาฆาตมาดร้ายต่อกัน ไม่อิจฉาริษยากัน และปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นผู้มีจิตใจสม่ำเสมอ ไม่เย่อหยิ่ง จองหองหรืออวดดีด้วยมานะ ทิฎฐิตต่อกัน (พระเทพญาณมงคล,วิ, 25587) ซึ่งพุทธภาษิตยืนยันว่า “ธัมมังจะเร สุจฺริตัง” เป็นต้น แปลความว่า “บุคคลควรประพุดิตธรรมให้

สุจริต ไม่ควรประพฤติธรรมนั้นให้ทุจริต ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า” ว่าใครมีธรรมคือหน้าที่อะไรควรทำหน้าที่นั้นให้สุจริตด้วยลักษณะ ๓ ประการ (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ,2560) ได้แก่

ประการแรก บุคคลชื่อว่าไม่บกพร่องต่อหน้าที่เพราะเขาทุ่มเทอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด เขาจะทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายแก่งานในหน้าที่ เข้าทำนองที่ว่า “ร้องให้สุดคาราให้สุดแขนแพนให้สุดปีก” ดังที่นักปราชญ์จีนชื่อว่าขงจื๊อกล่าวไว้ว่า “เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด จงทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด ถ้าเขาให้เลี้ยงม้า ม้าจะต้องอ้วน ถ้าเขาให้เป็นเสนาบดีกระทรวงการคลังเงินจะต้องเต็มคลัง”

ประการที่สอง บุคคลชื่อว่า ไม่ละเว้นหน้าที่ เพราะเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เขาจึงไม่ละทิ้งหน้าที่หรือผลภาระหน้าที่ของตนไปให้คนอื่น เช่น ผู้เป็นทหารย่อมไม่หนีทัพ ผู้เป็นบิดามารดาย่อมไม่ละทิ้งหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรธิดา ในนิทานอีสปมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับมารดาที่ไม่ทำหน้าที่ว่ากล่าวตักเตือนบุตรของตนเมื่อพบว่าเขาชอบลักขโมยในวัยเด็ก พอบุตรเติบโตใหญ่ก็กลายเป็นโจร อีสปสรุปว่า เมื่อบุตรเป็นโจร บิดามารดา ย่อมมีส่วนในการสร้างความเป็นโจรให้กับบุตรเหตุเพราะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรของตน

ประการสุดท้าย บุคคลชื่อว่า ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ เพราะเขาไม่ปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่มีขอบด้วยกฎหมายและหลักศีลธรรม หมายถึง เขาไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือคนอื่นในทางที่ผิดกฎหมายและผิดทำนองคลองธรรม ประโยชน์ในที่นี้หมายรวมทั้งทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งหน้าที่ ชื่อเสียงเกียรติยศหรือสิทธิอื่นใดที่ไม่สมควรได้มาแต่ก็ใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบจนกระทั่งได้มาตามที่ต้องการ นี้เรียกว่าการทุจริตต่อหน้าที่

เพราะฉะนั้น สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการทุจริตและประพฤตินิชอบทั้งในและนอกวงราชการอยู่ทั่วไปจนเป็นที่ห่วงใยกันว่า การทุจริตต่อหน้าที่กำลังกลายเป็นสนิม

ร้ายที่บ่อนทำลายประเทศชาติอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เพราะการทุจริตต่อหน้าที่เมื่อผนวกเข้ากับคตินี้ว่า “มือใครยาว สาวได้สาวเอา” ย่อมนำเสนอไปสู่การแก่งแย่งแข่งขันในลักษณะที่ว่า “แย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันพิชิต แย่งอำนาจกันเป็นใหญ่” การแตกความสามัคคีกลายเป็นสนิมที่กัดกร่อนโครงสร้างสังคมจากภายในที่รอวันล่มสลายถ้าถูกระทบด้วยภัยจากภายนอกในอนาคต(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2560)จะเห็นได้ว่าหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการคอร์รัปชัน 2 ประการที่กล่าวย่อมนสามารถวางรากฐานสำหรับการป้องกันปัญหาทุจริตได้ตั้งแต่ก่อนที่จะเป็นปัญหาซึ่งแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าแรงขับในการทำความชั่วของมนุษย์เกิดจากความโลภ ความโกรธ และความหลงหากล้วนแล้วแต่นำความทุกข์มาให้ผู้ที่กระทำชั่วนั้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ถึงจะไม่ให้ผลทางกายแต่ทางจิตจะต้องระแวงภัยอยู่ตลอดเวลาซึ่งนั้นก็เรียกว่า ผลอาญาทางจิตใจหากมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบมีหลักฐานเพียงก็เป็นการซ้ำร้ายที่จะถูกลงโทษตามความผิดนั้นๆ ดังนั้น หลักทริโอดตปปะและหลักสุจริตธรรมมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อจึงพยายามเสนอมุมมองใหม่มนุษย์ปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคมไม่พยายามสร้างความเดือดร้อนที่ส่งผลกระทบต่อมาสู่ตนเองและผู้อื่น

ข้อคิดเห็นการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางพระพุทธศาสนา

สถานการณ์ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่ยังคงแสวงทางออกกันมาตลอดหลายชั่วอายุคนแต่ก็ยังไม่สามารถหาวิธีการเพื่อการแก้ปัญหาหรือการป้องกันได้อย่างถาวร ก็เพราะผู้ที่กระทำความผิดจะสามารถเนรมิตวิธีอันแยบยลใหม่ๆ ได้เสมอ ฝ่ายรัฐหรือบางหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ทำได้เพียงการไล่จับหาหลักฐานเพื่อเอาผิดแล้วก็ลงโทษไปตามกระบวนการยุติธรรม หากไม่สามารถหาหลักฐานได้ผู้กระทำความผิดก็รอดตัวไปทำความผิดใหม่เรื่อยๆ จึงทำให้เห็นว่า ในโลกใบนี้จะไม่มียุติธรรมกับการทุจริตคอร์รัปชันได้แล้วจริงหรือ หรือมนุษย์หมดปัญหาในการป้องกันความผิดก่อนที่จะเกิดขึ้น หรือไม่มีศาสตร์ความรู้ในโลกใบนี้สามารถแก้ไขปัญหเหล่านี้ได้จริงๆ จึงต้องร่าง

กฎหมาย ออกกฎหมายมากมายเพื่อบังคับและควบคุมการทุจริตในโลกนี้ หากมาลองมาศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาสากล เป็นศาสนาที่ยอมรับการใช้ปัญญา มากกว่าความรุนแรง เป็นศาสนาที่พยายามปรับปรุงพฤติกรรมมนุษย์ให้รักษาสังคม มากกว่าทำลายสังคม ดังนั้นในบทความนี้จึงอยากเสนอมิติที่อาจจะสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาได้ด้วยข้อคิดเห็นดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ท่าทีและวิสัยทัศน์ของผู้นำเชิงพุทธ เพราะผู้นำประเทศย่อมมีตัวตนที่ข้าราชการและประชาชนจำเป็นต้องเชื่อมั่น เชื่อฟัง และไว้วางใจในการกิจกรรมทางการบริหารประเทศอย่างสุจริตจริงๆ มีความเที่ยงธรรม ยุติธรรม ไม่สร้างความเลื่อมล้ำ ให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่ยึดติดตัวบุคคลเป็นที่ตั้ง มีใจเป็นกลางอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับมีแนวคิดในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในทุกมิติเมื่อนักวิชาการเสนอมุมมองควรมีการรับฟังอย่างเต็มใจดังนั้น คุณธรรมจริยธรรมที่มองเห็นของผู้นำถือได้ว่ามีค่ามากกว่างบประมาณในการจัดสรรการพัฒนาประเทศเพราะหากประชาชนไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อใจจะไม่เชื่อในคำพูดของผู้นำนั้นๆ ย่อมเป็นการดำเนินการบริหารประเทศที่ว่างเปล่าไร้ผลในทางปฏิบัติอื่นๆ

ประการที่ 2 การใช้จารีต ขนบธรรมเนียมมากกว่ากฎหมายที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาเพราะการบังคับกฎหมายในทุกประเทศที่เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันมีผลเสียมากกว่าผลดีที่สังเกตเห็นได้จากประเทศมหาอำนาจถึงแม้ว่าจะใช้กฎหมายที่รุนแรงขนาดไหนก็ยังคงมีปัญหาการทุจริตในทุกระดับด้วยเช่นกัน ในบางประเทศอาจจะมีการประหารชีวิต เช่น ประเทศที่ปกครองด้วยสังคมนิยม เป็นต้น ก็ยังมีการทุจริตคอร์รัปชันให้เห็นกันบ่อยๆ เพราะฉะนั้น การใช้วิธีการดำเนินนโยบายด้วยหลักจารีตทางสังคมจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้เพราะหากมีข้าราชการประจำหรือข้าราชการเมืองเกิด ร่ำรวยผิดปกติ มีที่ดินมาก มีทรัพย์สินมาก มีธุรกิจมากประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ย่อมทราบกันดีอยู่แล้วว่ามีข้อผลจากการร่ำรวยมากจากตระกูล ในลักษณะดังกล่าวจารีตประชาชนจะ

เข้ามาประจានถึงสิ่งผิดปกติและไม่ยอมรับความร่ำรวยเหล่านั้นถึงแม้ว่าจะมีหน้าตาทางสังคมมากเพียงใดก็ตามจะต้องสนับสนุนการใช้จารีตเพื่อการป้องกันการทุจริตให้มากขึ้น

ประการที่ 3 การปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์เชิงพุทธให้กับข้าราชการ นักการเมือง และประชาชนที่ผ่านมากระบวนการปลูกฝังอุดมการณ์จะมีมากมายแต่คำถามที่ว่า การใช้งบประมาณในการจัดการโครงการทำไมจึงขาดประสิทธิภาพค่อยข้างมากหรือได้ผลน้อยกว่าการลงทุนไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อเพื่อปลูกอุดมการณ์ข้าราชการประจำและการเมืองยังมีการทุจริตคอร์รัปชันมากและซับซ้อนกว่าเดิมนั้นก็แปลว่าการทำงานได้ผลน้อยกว่าการลงทุนจึงต้องนำเสนอในรูปแบบการใช้หลักหิริโอตตปะและหลักสุจริตธรรมาปลูกไว้ในความรู้สึกและจิตใจในตัวองข้าราชการที่เข้าถึงแหล่งงบประมาณให้มากที่สุด

ประการที่ 4 ความจริงจรงในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมเพราะการบังคับใช้เป็นสร้างบรรทัดฐานต่อความเกรงกลัวต่อความผิดที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะผู้ที่มีตำแหน่ง และอำนาจทางการปกครองจะต้องไม่สิทธิในการยื่นความผิดเพื่อให้รอดพ้นความผิดด้วยการหนีออกนอกประเทศก่อนที่จะมีคำตัดสินจากกระบวนการยุติธรรม

ประการที่ 5 การสนับสนุนงคลังแห่งธรรมจักรทางสังคมจุดนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเพราะอย่างน้อยที่สุดพระพุทธศาสนายังเป็นสถาบันหลักของประเทศไทยที่ยังมีบทบาทสำคัญในสังคมจะต้องส่งเสริมให้สถาบันสงฆ์มีบทบาทในการชี้นำความคิดและวิถีธรรมควบคู่กับการวางรากฐานในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันสำหรับการขัดเกลาอื่นๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะเนื้อหาตามหลักหิริโอตตปะและสุจริตธรรม

ประการที่ 6 การกระจายรายได้ไปสู่กิจกรรมประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพราะงบประมาณของรัฐจำนวนมากเน้นหนักไปในส่วนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั่วประเทศทำให้การพัฒนาดิจิทัลทางสังคมไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนักจึงกลายเป็นว่าปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นผ่านการทุจริตคอร์รัปชันที่ใช้เงินเป็นบรรทัดฐาน เพราะฉะนั้น

งบประมาณควรให้ความสนใจต่อกิจกรรมให้มากกว่านี้ที่สามารถทำประชาชนยกฐานะตนเองและสามารถดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างพอสมควร

ประการที่ 7 การพัฒนาจิตใจของข้าราชการประจำและนักการเมืองทุกระดับให้ได้มาตรฐานที่ควรจัดตั้งสถาบันรองรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งลดความโลภ ความโกรธ และความหลงอันเป็นต้นตอของปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น สถาบันดังกล่าวอาจจะต้องมุ่งสอนเรื่องความละเอียดเกรงกลัวต่อความชั่วทั่วปวงให้มากเพื่อจะสามารถประคับประคองการดำรงตนภายใต้คุณความดี

ประการที่ 8 การจัดตั้งหน่วยงานวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นกลาง โดยเฉพาะภาครัฐบาลไม่ควรมุ่งเน้นให้องค์กรอิสระมีบทบาทในการปราบปรามเรื่องการทุจริตมากนักแต่ควรมีสถาบันหรือหน่วยงานวัดคุณธรรมจริยธรรมหากไม่ผ่านควรมีการพัฒนาจิตใจให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถวัดออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่การงานนั้นๆ

กล่าวสรุปได้ว่า ข้อคิดเห็นการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางพระพุทธศาสนาที่พยายามบนพื้นฐานตามหลักทิริโตนตปปะ และหลักสุจริตธรรมซึ่งได้นำเสนอไว้ 8 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 ทำดีและวิสัยทัศน์ของผู้นำเชิงพุทธ

ประการที่ 2 การใช้จารีต ขนบธรรมเนียมมากกว่ากฎหมายประการที่ 3 การปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์เชิงพุทธให้กับข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน ประการที่ 4 ความจริงจังในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ประการที่ 5 การสนับสนุนกลไกแห่งธรรมจักรทางสังคม ประการที่ 6 การกระจายรายได้ไปสู่กิจกรรมประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ประการที่ 7 การพัฒนาจิตใจของข้าราชการประจำและนักการเมืองทุกระดับให้ได้มาตรฐาน ประการที่ 8 การจัดตั้งหน่วยงานวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมจะเห็นได้ว่า จะสามารถทำให้ประเด็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้รับการแก้ไขแม้ว่าโดยสันดานความเป็นมนุษย์ที่มีความโลภประจำอยู่ทุกคนแต่หากสามารถนำข้อคิดเห็นเหล่านี้ไปใช้ในระดบบนโยบาย แผนยุทธศาสตร์

และโครงการเพื่อสังคมจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ยอมรับคนมีเงินที่กระทำ ความชั่วต่าง ๆ โดยเฉพาะการทุจริตคอร์ปชั่นที่เป็นปัญหาต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยมาช้านาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ปัญหาทุจริตคอร์ปชั่นในสังคมโลกโดยเฉพาะประเทศไทยที่กัดกิน ภาพลักษณ์ของประเทศให้เสียหายและเป็นสนิมที่ทำร้ายสังคมอย่างฝังรากลึกไว้อย่างมาก จนทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่มีค่านิยมยอมรับผู้ที่กระทำผิดจนร่ำรวยบนเส้นทางไปสู่ อบายมุขจนหลงลืมคุณธรรมประจำใจและลืมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะหลักทิริและโอตตปปะ หลักสุจริตธรรมอันเป็นยอดคำสอนที่สามารถนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นในสังคมไทยโดยเน้นไปที่ไว้ 8 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 ท่าทีและวิสัยทัศน์ของผู้นำเชิงพุทธ ประการที่ 2 การใช้จารีต ขนบธรรมเนียมมากกว่า กฎหมาย ประการที่ 3 การปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์เชิงพุทธให้กับข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน ประการที่ 4 ความจริงจังในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ประการที่ 5 การสนับสนุนกลไกแห่งธรรมจักรทางสังคม ประการที่ 6 การกระจายรายได้ไปสู่กิจกรรม ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ประการที่ 7 การพัฒนาจิตใจของข้าราชการประจำและ นักการเมืองทุกระดับให้ได้มาตรฐาน ประการที่ 8 การจัดตั้งหน่วยงานวัดระดับคุณธรรม จริยธรรมเพราะฉะนั้น การวางรากฐานภาครัฐควรมุ่งเน้นไปที่ภาคข้าราชการประจำและ ภาคข้าราชการฝ่ายการเมืองให้มีพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจโดยเฉพาะทาง จิตใจที่เป็นขับเคลื่อนให้เกิดความโลภและปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นที่มีหลักทิริโอตตปปะ และหลักสุจริตธรรมมาพร้อมกับความรับผิดชอบและพยายามเสนอมุมมองให้มนุษย์ปฏิบัติ ตนเป็นคนดีของสังคมไม่พยายามสร้างความเดือดร้อนที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ. (2557). การทุจริตในวงราชการไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้
ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้นำ และบุคคลสำคัญของประเทศไทย.
วารสารมจร.วิชาการ. ปีที่ 18 ฉบับที่ 35. กรกฎาคม – ธันวาคม.
- จากรุวรรณสุขุมาลพงษ์. (2556). แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย. รายงานการวิจัย
สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). ศัพท์วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เลียงเชียง.
- พระเทพญาณมงคล วิ.. “ปาฐกถาธรรม ที่ได้มีรัก ที่นั่นมีทุกข์ ที่ได้รู้จักสามัคคี ที่นั่นย่อมมี
สันติสุข”. วารสารพุทธจักร. ปีที่ 68 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2557) :
13-15.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- ประยูร ธมมจิตโต. (2560). สุจริตธรรมกถา. โครงการป้องกันการทุจริตตามแนวทาง
พระพุทธศาสนาขับเคลื่อนโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ และดร.ณัชพล นิลนพคุณ. (2560). การแก้ไขปัญหาทุจริต
คอร์รัปชันในสังคมไทยโดยใช้หลัก “ธรรมมาภิบาล”. การประชุมวิชาการและ
นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1. “สร้างเสริมสห
วิทยาการ ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC”. มหาวิทยาลัย
ราชธานี.
- วิเชียร ตีรสุภาพกุล. (2553). เทคนิคสู่ความสำเร็จ. TPA news, มปป. (เอกสารแผ่นพับ).
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย. วารสาร
ไผ่ยอดลงกรณ์ปริทัศน์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน.

_____ (2555). ปัญหาการคอร์รัปชันของไทยกรณีศึกษาสิงคโปร์และฮ่องกง.ปีที่ 2 ฉบับที่ 05 กุมภาพันธ์ 2555.สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สถาบันพระปกเกล้า. (2558). การพัฒนามาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม. เอกสารสังเคราะห์งานวิชาการกลุ่ม. หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูงรุ่นที่ ๑๘.

ผู้จัดการออนไลน์.(2560).ดัชนีคอร์รัปชัน CPI ปี 59 ไทยวูบ! ตกไปอยู่ที่ 101 จากเดิมที่ 76.[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :

<http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9600000008278> [20 พฤศจิกายน 2560].

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. “แผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2556)”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

www.nacc.go.th/more_news.php?cid=36. [20 พฤศจิกายน 2560].